

годівничок. Діти ведуть спостереження, відмічають скільки і яких птахів можна побачити на годівничках, яку їжу птахи люблять більше.

Активну участь у проведенні акції «Годівничка» приймають керівники гуртків. Розробки занять про зимуючих птахів, методичні розробки, цікаві ігрові моменти під час занять, вікторини, оповідання, ребуси – все це проводиться з метою допомогти дітям розширити та закріпити знання про зимуючих птахів, про їх охорону, про важливість підгодівлі в зимову пору.

Під час заключного етапу підсумком завжди є проведення свята зустрічі птахів. Після проведення свята підводяться підсумки проведення акції «Годівничка» у Донському ЕНЦ.

У рамках проведення цієї природоохоронної акції було проведено ряд природоохоронних заходів спрямованих на збереження та допомогу зимуючим птахам. Використання різних форм роботи під час проведення акції «Годівничка» допомагають виховати у гуртківців почуття стурбованості за стан довкілля, свідоме ставлення до природи. Чим більше гуртківці приймають участь у різних природоохоронних акціях, тим більше відбувається формування та розвиток екологічно грамотної, освіченої, культурної особистості.

Моїсєєв Ю. О.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права
Донецького національного університету імені Василя Стуса,
м. Вінниця, Україна*

ЩОДО ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВНИКІВ

У світлі концепції сталого розвитку, одним з основних напрямків реформування освітніх систем повинно стати формування особистості, яка готова будувати свої відносини з навколишнім середовищем на основі

розуміння його цілісності та важливості для існування самої людини. Для розробки конструктивних програм сталого розвитку та подолання глобальної екологічної кризи потрібні фахівці, що однаково добре уявляють її технічну, біологічну, економічну, юридичну та соціальну сторони.

Саме тому стає актуальним питання екологізації системи вищої освіти, метою якої є трансформації сучасних екологічних ідей і цінностей у всі сфери суспільних відносин, формування екологічної свідомості та грамотності населення, екологічної культури, розуміння власних екологічних прав, інтересів та обов'язків.

Вищевказане в повній мірі стосується і професійної діяльності правників, яка в свою чергу є частиною суспільної діяльності. Юрист (правник) повинен не тільки виступати носієм відповідних знань, а й дотримуватись активної позиції по відношенню до захисту довкілля, всіма засобами захищати невід'ємне право на життя в безпечному навколишньому середовищі. При цьому, як підкреслює Кобець О.В. у силу виникнення раніше невідомих еколого-правових ситуацій правнику стало необхідно набути нову якість – еколого-правову компетентність, як складову професійно-екологічної правосвідомості, що передбачає постійне оновлення еколого-правових знань, уміння орієнтуватися в динамічному інформаційному просторі [1].

Таким чином, виникає потреба в юристі з якісно новим рівнем професійної компетентності, що ґрунтується на еколого-правовій грамотності, поєднуючи професійні знання та вміння, науково-дослідний і організаторський досвід, усвідомлення цінностей мінливого світу.

Питання екологізації освіти юристів отримало своє висвітлення у ряді наукових робіт. Так, заслуговує на підтримку позиція Г. І. Балюк, яка зазначає, що екологічна освіта повинна стати складовою частиною правової освіти. Це забезпечить вирішення загального завдання – екологізації юридичної освіти, формування еколого-правової свідомості і культури. Знання з екології та права використовуються як інструмент вирішення екологічних проблем юридичними засобами. Все це вимагає підготовки високопрофесійних юристів [2].

В свою чергу, Коршунова І. М. та Черкашина М. К. аргументовано доводять, що, що підготовка правознавців з високим рівнем екологічної правосвідомості повинна стати одним з головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної держави. Надія на удосконалення законодавчої бази екологічної галузі не тільки залежить від діючого уряду, але й від майбутніх юристів. Тому, ще зі студентської лави, у майбутніх фахівців має сформуватись усвідомлення, що збереження екологічної рівноваги та забезпечення екологічної безпеки має бути стилем мислення та життя, стандартом, важливою домінантою у всіх видах діяльності [3].

Цілком підтримуючи вищевказаний підхід, слід вказати, на необхідність розширення переліку ключових компетенцій професійної підготовки юриста, який крім правових аспектів повинен знати етичні та правові норми, що регулюють ставлення людини до суспільства, навколишнього середовища, вміти враховувати їх в процесі своєї професійної діяльності.

Певним кроком для вирішення цього завдання можуть стати сертифікаційні програми, які передбачають комплексний підхід до формування навчальної програми юристів, на основі емпайерменту – моделі, ключовим аспектом, якої є діяльнісний підхід. Визначальною характеристикою навчального процесу слухачів такої сертифікаційної програми для юристів повинна стати міждисциплінарність, яка дає можливість зрозуміти складний характер навколишнього середовища, опанувати взаємодію її біологічних, фізичних, соціальних, правових, економічних і культурних чинників; а також сприяти усвідомленню важливості навколишнього середовища для економічного, соціального і культурного розвитку бізнесу.

Також певним проявом посилення рівня екологізації освіти майбутніх юристів на інноваційній основі є введення спеціальної практичної підготовки. Так, наприклад, студенти юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса проходять спеціальну практичну підготовку на базі КП ВМР «Муніципальна поліція» у рамках реалізації навчальної програми еколога – правової клініки, основною метою якого є формування у

студентів екологічної культури, умінь та навичок необхідних для захист довкілля, в т.ч. забезпечення дотримання та виконання вимог законодавства про благоустрій населених пунктів, про відходи тощо.

Узагальнюючи вищевказане, можна зробити висновок, що специфіка екологізації освіти юриста полягає в тому, що фахова підготовка правника повинна забезпечувати володіння юристом всім комплексом наукових знань та вмінь які дозволяють реалізовувати програми направлені як на захист екологічних прав так і обов'язків направлених на усунення негативних наслідків у відношенні людина – природа.

Література:

1. Кобець О. В. Моделювання процесу розвитку еколого-правової свідомості суб'єктів природоохоронної діяльності / О. В. Кобець // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Психологія. 2015. Т. 20. Вип. 2 (36). Ч. 2. – С.123–126.

2. Балюк Г. І. Проблеми правового регулювання впровадження концепції сталого розвитку у вітчизняну освіту / Г. І. Балюк // Університетські наукові записки / Хмельниц. ун-т упр. та права, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т законодавства Верхов. Ради України. – 2012. – № 1. – С. 615–616.

3. Коршунова І. М. Щодо напрямів екологізації юридичної освіти в Україні / І. М. Коршунова, М. К. Черкашина // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. – 2015. – № 42. – С.176–90.

Морозова Р. С.

*заступник директора з НВР, вчитель фізики,
керівник гуртка «Екологічне краєзнавство»
Донецького обласного центру туризму,
м. Часів Яр, Україна*

ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ КОМПОНЕНТІВ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ» ЧЕРЕЗ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Входження української освіти у європейський освітній простір вимагає реформування всіх її ланок. Реформуванню підлягає і викладання предмету